

"סי' רי"ג. שארף להיבש בס' שצו
 הובא בש"ך סי' קס"ב
 ס"ק ט"ו ראובן שלוח משמעון כור חטין וכר
 עד וזה גובה מעותיו והנה קיצר ולא ביאר
 והעולה מדבריו שהובא בכ"י משמעון לוח
 מראובן כור חטים ויש לו ואח"כ תבעו ראובן
 והשיב שחייב לו ראובן עשרה דינרין כנגדו
 ואח"כ נתייקרו החטים ותובע ראובן החטים
 ואומר שאם הוא חייב מה לשמעון ישלם לו
 והוא יחזיר לו החטין ושמעון טוען כיון שבשעת
 הולד ה' חייב לו עשרה דינרין וה' יכול לעכב
 החטים בעדן שהי' נאמן עד כדי דמיהן מאז
 עמדו החטין ברשותו ולקחם לעצמו בטרעון
 חובו ופסק הריב"ש שהדין עם המלוה שלעולם
 יש לו להחזיר חטים אלא שהוא נאמן על עשרה
 דינרין בטענת מגו וזה יגבה חטין וזה מעותיו
 עכתי' בכ"י. והנה מלשון זה משמע כן יותר
 דאף אם הלה רוצה לנכות עצמו העשרה דינרין
 ולשלם לו המתיר מה ששוח החטים יותר מעשרה
 דינרין ג"כ אינו נכלל רק צריך לשלם לו גוף
 החטין בעינא דוקא והלה ישלם לו מעותיו :

ועיינתי' בריב"ש עצמו ולמהתי מדבריו דין
 חדש שאם ה' החטים הללו במקדון
 ביד הלוה אם כבר סכרם בשעת הולד אף שלא
 בב"ד אעפ"כ פטור דלא גרע מגולן שמשלם
 כשעת הגזלה והרי בשעה שמכרן לא ה' שוין
 יותר אבל אם ידוע בבירור שמכרן בשעת הולד
 רק שהוא טוען כן אינו נאמן אף ביש לו מגו
 מטעם דאין אדם משים עצמו רשע אף דלא
 משמע לאינשי איסורא בהכי מ"מ לא גרע מעדים
 שאמרו אנוסים היינו מחמת ממון וכן באמנה
 ה' דברנו דלא משמע להו איסורא בהכי ואעפ"כ
 אין נאמנים עיי"ש אך דבר זה סותר ל"ש
 הש"ך לדעת הרמ"א בס' קס"ט ס"ק ע"ט שנאמן
 הלוה לומר שיש בשרט זה ריבית אף דמשים
 עצמו רשע ואם באיסור ריבית הוי כן דודאין
 משמע לאינשי איסורא גבי לוח מכ"ש במלתא
 כזו דלא משמע להו איסורא בהכי דנאמן שמכרם
 בשעת הולד. ומה שהביא ראי' מעדים שאמרו
 אנוסים היינו וכו' י"ל דעדות שאני דעדות שקר
 חמור בעיני העולם ונזהרים בה מאוד ואף
 דבע"ד מסכימים, משמע להו איסורא בהכי ולכך
 באמת בחז"מ סי' פ"ב בדיני מגו של מהר"ש
 מקינון

בלא הניח אלא מטלטלין וקמ"ל הטור דא"צ
 כלל להחזיר ולכך שינה מלשון חב"רייתא דהברייתא
 לא מיירי מדין אביהם שחייב להחזיר ולא נקט
 דינו רק גבי יורשים לכך עיקר הרבואת שלו בשביל
 הסיפא בדבר המסוים אף חייבין להחזיר וכופין
 אותם ולכך נקט גם ברישא לשון אין חייבין
 אידי דסיפא דברישא לא הוי רבואת לאשמעינן
 דאף אין כופין אותם כיון דלא מיירי בתבעו
 לאביהם בחייו פשיטא שאין חיוב ומצוה כלל
 על היורשים להחזיר דאין כאן שום חוב על
 אביהם ולכך נקט לשון חייבין בשביל הסיפא
 להורות דבסיפא כופין אבל הטור דמיירי מתחלה
 בדין שהמלוה עצמו חייב להחזיר ועלה כתב
 שאף שהמלוה כבר נתחייב להחזיר אין הבנים
 צריכין להחזיר ובוה שפיר ס"ד כיון שעמד
 בדין אביהם ונתחייב אפשר דע"כ מצוה איכא
 על היורשים אף באין דבר מסוים לכך נקט
 הטור לשון אין צריכין ולכך אידי דרישא נקט
 גמי בסיפא א"צ אבל לעולם כופין ועיין במל"מ
 ובתוס' פ' הגזול קמא כמה דינים השייכים
 לדינים הללו :

"סי' רי"ב. הנה בדין אם יש ריבית בקרקע
 נ"ל להביא ראי' דיש ריבית
 קרקע ממה דפריך בפ' א"ג גבי מרבין על
 זשכר ואין מרבין על המכר ופריך הש"ס מ"ש
 רישא ומ"ש סיפא ומה קושיא הלא הש"ך בחז"מ
 סי' צ"ה ס"ק י"ב הביא בשם המרדכי שהקשה
 מהא דאמרין שגובין עישור נכסים אפי' מעמלי
 דבתי מוכח דשכירות קרקע בקרקע ות"י הש"ך
 דיש חילוק דשכירות קרקע לא הוי כקרקע רק
 בלא הגיע זמן הפרעון דכיון ששכירות אינו
 משתלם אלא לבסוף לכך חשוב כקרקע אבל
 לא בהגיע זמ"ם עיי"ש וא"כ מה פריך הש"ס
 מ"ש רישא ומ"ש סיפא נימא דבריבית בתר
 מעיקרא אזלינן וכמו שרוצה הש"ס לומר בר"פ
 אינו דבחר מעיקרא אזלינן וא"כ אם אזלינן
 בתר מעיקרא בשעת קציצה א"כ בשכירות בשעה
 שקצץ לא הגיע עדיין זמ"ם השכירות וא"כ
 הוי כקרקע לכך לא שייך ב' ריבית דאין ריבית
 בקרקע אבל במכר דתיכף בשעת הקציצה הוי
 הוה הרמים מטלטלין לכך יש בוריבית ומה קושיא
 אלא ודאי מוכח מזה דיש ריבית בקרקע מן
 התורה וצ"ע ודו"ק :

מקינן במ"ש דלא אמרינן מנו היכא דמשים עצמו רשע מביא מפלוני רבעני לרצוני ולא הביא ראי' מעדים שאמרו כמו שהביא הריב"ש אלא ודאי משום דעדים שאני מיהו גם ראיות הרי"ש מקינן אינו ראי' נגד דעת הרמ"א הנ"ל ביריד סי' קס"ט הנ"ל דייל' היכי הלוה מוחזק וחוקת ממון מסייע מהני מגו אף להשים עצמו רשע רק לגבי עדים לא מהני כנ"ל. סוף דבר דין הנ"ל של הריב"ש תלוי בדין המבואר בסי' קס"ט הנ"ל ובש"ך שם והוי ספק פלונתא וצ"ע לדינא ונף דברי הריב"ש הובא בקיצור ברמ"א תר"מ סי' ע"ב סעיף י"ז בהגה"ה עיי"ש אך לא ביאר כל פרטי דינים כמ"ש כאן עיי"ש: **סי' רי"ד. הנה** בדין משכנתא דטורא אם בא אחר ושכר אותה מהמלוה מותר לחזור ולהשכיר אותה לבעל השדה כן הוא דעת המחבר בסי' קס"ד סעיף ב' והקשה הטו"ז בס"ק ד' שם הא פסק בסעיף א' דיש מי שמתיר במשכנתא דטורא דהיינו אמ"י ללוה עצמו ובלבד כתב כאן דמירי בלא החויק המלוה בשדה ולא נלפענ"ד וכר הנה לפענ"ד נראה כדעת הלבוש וכוונתו דכמו דקיי"ל אם שלח הקונה שליח לזכות בשבילו הוי כזכה בו בעצמו וקנאו אי"כ ה"נ המלוה לא עשה בו קנין רק שהשכירו לאחר והאחר עשה בו קנין ואז קנין השוכר נחשב כאלו המשכיר בעצמו עשה בו קנין כיון דמכח המשכיר הוא בא ואם לא זכה בו המשכיר מכ"ש שאין לשוכר זכות בו כיון שהוא בא מכחו ולכך אם זוכה בו השוכר הוי כאלו הוא שלוחו של המשכיר וזוכה להמשכיר ואח"כ זוכה בו לעצמו והוי כזכה בו המשכיר ולכך מותר להשכירו לאחר וז"ב לדינא דבכה"ג שרי לכ"ע:

סי' רמ"ו. שא"י מה שנהגין כמה אנשים ששופכין שעה לחולה

ומלחשין עליו וחשש רוי"מ אולי יש בזה משום דרכי האמורי הנה ידע ר"מ שבהשקפה ראשונה עלה בדעתי שאיסור דרכי האמורי אינו רק אם ידענו שזה הוי דרכי אמורי מתחלה אבל אם לא ידענו אם הוי זה דרכי אמורי אין איסור בזה מספק ות"ל מצאתי אח"כ בד"מ סי' קע"ט בשם הר"ן כן דמספק אין לחוש לדרכי אמורי וא"כ ה"נ מאן לימא לן דהוי זה דרכי אמורי

ואף שגם הם עושין כן אולי הוי להיפוך דהם למדו הסגולה מאתנו ועוד מפורש בשי"ם פרק כמה אשה הובא ג"כ בד"מ סק"א דאין במה שהוא משום רפואה דרכי אמורי ומוכח שם דאף במעשה אין בו משום דרכי אמורי עיי"ש ובשם תשובת הרשב"א גם עיין בא"ח סעיף ו' גבי למדוד איזור וליחוש עליו מוכח נמי דכל כה"ג אין בו חשש דרכי אמורי אף דהוי במעשה וה"ה נמי התכת השעות מה לי זה או זה לכך הדבר ברור לי שאין בזה חשש דרכי אמורי ואין להאריך בזה ולא באתי רק להוציא מלב החושש לכך: **סי' רמ"ו. ע"ד** אשר שאל ברדמ"ת ולא הגידה לבעלה ואח"כ פסקה מלראות זמן מה ואח"כ ילדה וחזרה לראות מ"ת אחר לידתה ושאל אם דינה כדין הפחידה ונפל ממנה חרות דם דאם חזרה לראות אמרינן דחזרה לקדמותה כר הנה הדבר פשוט דלא דמי להפחידה דשם בתחלה נמי אין ברור שנפל ממנה הכל ור"למא נשאר בה ולכך נהי דתלינן לקולא כיון דהוי רק דרבנן מ"מ אם חזרה לראות חוינן ולא נתרפאה ואגלאי מלתא למפרע דלא נתרפאה כלל אבל בשמשה ובפרט זמן רב א"כ חוינן דנתרפאה ולכך בזה ודאי דינה כשאר אשה המתחלת מחדש ותלינן בלידה והרי ידוע דצברה ושמשה עדיף מבדיקת שפופרת מכ"ש אם שמשה הרבה ומכ"ש דעדיף מהפחידה ולדעתי גם בבדיקת שפופרת אם חזרה אח"כ לראות אחר לידתה תלינן בלידה דבדיקת שפופרת נמי עדיף מהפחידה וז"ב ופשוט:

סי' רי"ו. ע"ד שאלתו בנדון הקרטין הנה עיין בספרי טו"ט"ד מהד"ק סי' רצ"ח שם כתבתי היתר הקרטין והנה זה אני מייעצו שהאשה תבדוק עצמה דבעת ערב לעת הפסק טהרה תקנח עצמה בסמרטוט ותשליך אותו ואח"כ תבדוק עצמה בעד נקי ותראה אם הוא נקי וכן תעשה למחר לעשרה תחלה תקנח עצמה בסמרטוט ולא תראה מה הוי בו ואח"כ תבדוק עצמה אם יהי' העד השני נקי תוכל להתחיל לספור ז' נקיים ואח"כ לא תבדוק עוד עד יום היו"ן בבוקר נמי תעשה כן אולי תוכל לטהר עצמה כך ולא נצטרף לקולא שלנו ואף אם תמצא הקרטין על הכתונת זה יש לו רק דין כתם ואין לדקוק עליו ויבמי טהרתה אחר הטבילה לא תבדוק עצמה כלל כן תתנהג ואם

רב ותדע דהרי לכך בעי כלה ז' נקיים לכך ודאי יש לחוש שיקדים הוסיט עוננה אחת ואסור לכ"ע וכן נראה בבא מן הדרך נמי אסור בעוננה הסמוך לוסתה אף להכניי כיון דבזה איכא חימוד טפי והכי משמע מנדה דף ט"ו דקאמר ר"ל והוא שבא ומצאה תוך ימי עונתה משמע דוקא תוך ימי עונתה אבל סמוך לימי עונתה אסורה ורש"י פי' שם דכוונתו למעט אחר ימי עונתה לדעתו י"ל דמעט אפי' עוננה הסמוך לוסתה אסורה ובזה יש לפרש הגירסא שלפנינו דגם אבל באין בעלה בעיר דלא רמיא נפשה וגם זה לא קמ"ל דאמר ר"ל ולשון דאמר אין לו הבנה ולפי פשוטו ה"י נראה דהד"ת הוא ט"ס וצ"ל מאמר בפ"ע אמר ר"ל אך לפי הג"ל איש דהוי ק"ל למ"ל הטעם דלא רמיא אנפשי' הול"ל יותר דקמ"ל דבא מן הדרך דהוי מצוה לפקוד אשתו או אפי' בעוננה הסמוך לוסתה בחזקת טהרה משאי"כ בשאר נשים אינן בחזקת טהרה רק בתוך ימי העונה ולא בסמוך לוסתה ולמה לא משני כן לכך נתן טעם דלא משני כן מכח דאר"ל והוא שבא ומצאה תוך ימי עונתה משמע אבל סמוך לעוננה אפי' בבא מן הדרך אסורה לכך מוכרח לתרץ תי' אחר דקמ"ל מכח דהוי ס"ד דלא רמיא אנפשה וכי' ורש"י ר"מ ראי' מהמרדכי ור"מ סי' ס"א דמיידי דפרסה נדה בשעת וסתה ואין הוי חופה להרמב"ם הגה' לק"מ דכבר כתב הג"ש שם דתוך ז' נקיים כיון דאינה אסורה רק מספק גם להרמב"ם הוי חופה וסמוך לוסתה נמי אינו רק מכח ספק ומדרבנן קונה לכ"ע גם י"ל דהוא לא ידע דהוי סמוך לוסתה לכך שייך חובת ביאה והבן כי קצרתי:

סי' רכ"א. שא' בנשים שיש להם חולי הסתורים.
ר"ל אשר לעתים רואה דם ולעתים לא כמנהג החולי הוזה איך הדין במצואת כהם על כחותה אם נימא דהוי מכמה העשוי להחגלה ולצאת ממנו דם דתלינן בה הכתם וכי' הגה' זה ודאי דחולי זה דינו כיון מכה הידוע המוציא דם אף דהוי רק לעתים ויכולה לתלות בזה הכתם אבל לא בגי' הראשונים יש עצה שלא תשגיח כלל על הכתונת שלה וכן יכול ר"מ להיות. מורה באשה שדרכה למצוא כתמים מכה מכה יכולת להיות פושטת כתונתה בליילה וכדומה בגי' הראשונים ולא תשגיח כלל כל גי' על הכתונת שלה:

סי' רכ"ב. מ"ש באשה שיש לה העמרידיץ
פעמים

חיי גם עצה זו לא יועיל ותמצא גם בזה קרסין על העד הנקי או תסמוך על היתר שלי המבורך שם:

סי' רי"ה. נדרון אשר שלא שמצאת טיפה בדיק
שבדקות ולפעמים הוא שחור

או אדום והם נקלטים מן העד וא"א לבדקם כלל הנה אני טמא מטמא אותם אף שכתב ר"מ שבחכמת אדם מתירין אין דבריו נראין לי שרוב דמים הם מן המקור ובמקור ליכא דם טהור כדמוכה בש"ס דמים טהורים אינו רק מן העל"י אבל במקור ליכא דם טהור שתמיד אמרינן בש"ס שרוב דמים הם מן המקור משמע אבל במקור ליכא דם טהור ואם הוי במקור דם טהור אף שהם מיעוטא ה"י מצטרפין הך מיעוטא לדם העל"י ולא הוי נחשב רוב דמים מן המקור רק כמע"מ או אף פחות מע"מ לכך ודאי דבמקור ליכא דם טהור וא"כ הוי רוב שהוא מן המקור וה"י נמוח אם ה"י גדול יותר מעט לכך חלילה להתיר בזה איסור נדה:
סי' רי"ו. נדרון מה שהקשה ברואה מ"ת
למשנה אחרונה למה נאמנת

נימא עינ"י נתנה באחר בשלמא לטעם אחד של הר"ן דלכך לא אמרינן שויה אנפשה חד"א מכח אפקינהו מ"ש כאן אך לטעם השני קשה עכ"ד הנה זה נראה דלא קשה מכמה טעמי אחד דבזה ביון דבמצא על שלו ודאי תהי' אסורה לו רק בנמצא על שלה יש לחוש שמא הביאה דם ממק"א וא"כ בזה יהי' מלתא דרבנן כחוכא זאטולא על שלו תהי' אסורה ועל"י ממש תהי' מותרת ועוד הרי זה בידו לשמור שלא תבוא הדם ממק"א וגם בזה לא תעשה כן דהרי בזה יש לה לחוש שתבא לידי קלקלה שמא באמת תראה אח"כ בבעל ב' ובעל ג' ובצטרף זה תהי' אסורה לכל העולם אבל אם עתה לא ראתה אף דאח"כ תראה ב"פ תהי' מותרת עוד ולטעם הרא"ש ביבמות שלכן לא אמרינן שויה נפשה חד"א מכח דחול"י ראו שרוב האימרת כן הוי מכה זה עיי"ש אי"כ ממילא ברמ"ת דמגופה קחויא ועלולה לראות אי"כ בזה הוי מלתא דמסתברא להיפוך ואין דרך הרוב לומר זה מכה עינ"י וי"פ:

סי' רכ"ג. שא' בחתן אם סותר לבעול בעילת
מצוה בעוננה הסמוך לוסתה

נ"ל דאף הכניי המתיר היינו רק בסתם אשה

דליכא חימוד כ"כ אבל בבאה ראשונה דהוי חימוד

סי' רכ"ז. מ"ה ששאל אם מותר הבעל לאכול מה ששיירה אשתו גדה ממה שלעסה לחינוק הנה זה ודאי מותר כי הנה מה ששיירה ממאכלה או מכוסה מה שעשתה להנאתה זה נראה דרך חיבה לכך אסור אבל מה דלעסה רק לחינוק ולא להנאתה אין זה דרך חיבה ומותר: **סי' רכ"ח. ש"א'** באשה שיש לה וסת קבוע ושלא בשעת וסתה בכל פעם

שדוחקת עצמה מאוד לגדולים או לקטנים מוצאת אח"כ על העד שבודקת א"ע דם ממש וכאשר לקחה מן הרופאים סמים שמביאין אותה קרוב לשלשול בכדי שלא תצטרך לדחוק עצמה או אינה מוצאת שום דם וגם בבית הרעי אינה מוצאת דם שדוחקת עצמה רק בא"מ וזה כמו חצי שנה שיש לה כן ואין לה שום כאב בשעת הטלת מ"ר וכבר צרינו לה לעשות בדיקת המהרי"ו המבואר ברמ"א סי' קצ"א ועלתה בידה וע"ז שואל ר"מ א"ך לעשות כי הרמ"א לא מתיר רק ביש לה כאב רק הנר"ב מתיר אף באין לה כאב לפענ"ד אף המחמיר דבענין כאב היינו רק אם רואה כששוטו אבל בזה שהחזקה שלא לראות רק כשדוחקת עצמה ביותר אי"כ כשאינה דוחקת עצמה ביותר בלא"ה לא החזקה לראות אי"כ מוכח דהדחק ביותר גורמת הראי' ואם אינה דוחקת אינה רואה זה הו"י רק כעין וסת הקפיצות ואם לא קפצה לא החזקה לראות לכך אף הבדיקות שני מהרי"ו לא היתה צריכה רק לחמרא לכך מהני לכ"ע בלי הרגשת כאב:

סי' רכ"ט. מ"ד ששאל במה שגזרו חז"ל דבגדי צבעונין אין מקבלים כתמים אם הוא צבוע לבן מה דינו. הנה מראה לבן אינו בכלל סתם צבוע וסתם צבוע הו"י רק שאר מינים ולא לבן ומה ששאל אם הוא אדום או ירוק בטבע הנה זה מן הנמנע שיהי' ירוק בטבע רק בע"כ החושין תולה צבעו והיינו בגד צבוע:

סי' ר"ל. ש"א' בנדון הכתם על בשרה להסוברים דבעינן כגריס ועוד אף שמצטרפין הטיפין לכגריס ועוד אם הו"י זה מזה רחוק אם מצטרף. הנה לדעתי ודאי אם שניהם הו"י למטה מן החגור ודאי מצטרפין אבל אחד למעלה מן החגור אינו מצטרף וכן בטיסין זה על רגל א' וזה על רגל א' נמי מצטרף ובענין תלי' בגי' ימים הראשונים אם הו"י יותר מכגריס אפי' במקום דשכיחי שמשפין אין לתלות בהם:

פעמים פתוחים ופעמים נסתמים אם יכולה לתלות בהם כתמים. הנה זה פשוט שיכולה לתלות כתמים בהם ואין ראי' ממה דלא הרגישה כאב בפתיחתם דאין כל העתים שוין ובכתמים שומעין להקל. גם מה ששאל בכתם בימי טוהר אם תברך על טבילתה נראה דצריכה לברך ועיין טוטור"ק סי' רצ"ו מ"ש בזה:

סי' רכ"ג. ש"א' באשה שא"א לה לטבול. ביום ו' ככל הנשים רק ביום ח' אם מותרת לפסוק בטהרה ביום ה' או לא. נראה דאין לעשות כן משום סרך בזה כמו בלטבול ביום ח' דאסור מה"ט כן ה"נ בזה ולא וסתנה מכל הנשים וכו':

סי' רכ"ד. ב"ד בדין אשה שראתה כמה פעמים כתמים לבנים

ואחר שנתייבשו נעשו אדומים והורה מורה אחד שחשליך הכתמים מיד ולא תניחם עד שיתייבש וכתבתי בתבורי ליריד מהדורא ו' סי' נ"ט דשלא כד"ן הורה ובוה כיון דהחזקה כן ג"מ מורה הטרו"ו להביח שצריכה להמתין דלמעט בפלוגתא עדיף:

סי' רכ"ה. ש"א' בנדון האשה שהי' דרכה בכך לראות מראות לבנות

וכשנתייבשו נהפך לאדום והורה הרב השליך הכתמים לבנים. הנה אם לתחלה אין להורות כן כי בלא"ה דעת הביח דבכל כתם לבן מחויבת להמתין עד שיתייבש ואף הדטריו חולק עליו מ"מ הבאתי בשירי טהרה ראי' להביח מהירושלמי והנכון לעשות כן מ"ש בזה כיון דהחזקה כמה פעמים להיות רואה כן ודאי הו"י חזקה כמו חזקה דוסתות ובוה. י"ל דגם הטרו"ו מודה ולמעט בפלוגתא עדיף מ"מ כיון דהח"צ חולק וס"ל אף אם נעשה אח"כ אדום מהורה לכך אין להאשימו על הוראתו בזה אך עכ"פ להבא אין להורות כן רק מחויבת להמתין עד שיתייבש:

סי' דכ"ז. ב"ד בנדון הכתם על בשרה להסוברים דבעינן כגריס ועוד אך שמצטרפין הטיפין לכגריס ועוד אם הו"י זה מזה רחוק אם מצטרף. הנה לדעתי ודאי אם שניהם הו"י למטה מן החגור ודאי מצטרפין אבל אחד למעלה מן החגור אינו מצטרף וכן בטיסין זה על רגל א' וזה על רגל א' נמי מצטרף ובענין תלי' בגי' ימים הראשונים אם הו"י יותר מכגריס אפי' במקום דשכיחי שמשפין אין לתלות בהם:

לבי לא שייך דין וחלין עיי"ש מה שבארתי דברי והנה זה שלח לי המחבר לר"ש את ספרו והצצתי בו דרך רא"י בעלמא וראיתי בו בסי' ר"א ס"ק צ"ד שחולק על דברינו ותמה אני איך מלא לבו לומר שהוא חולק על זה הרי ראה שמעשה זו היתה ס"ק בחיים חיותם של הגאון האמתי מ"ה ארי' יהודא ליב תאומים אבד"ק מח"ס גור ארי' יהודא וספר יעלת חן ובחי הגאון האמתי מו"ה אפרים זלמן מרגליות זל"ה וכמה ת"ח גדולים וכולו הסכימו בששיטות להכשיר היתה כן תמיד וטבלו כמה וכמה נשים ואין יחין לחלוק על זה וגם עשה ט"ס ברמ"א והבל יספה פיהו בעוה"י :

סי' רל"ד, שא' בנרון המקוה שעשו אנשי קה' שהמשיכו המים ע"י צינור מהמק"ר

הגדולה שהיא מעיין הנובע אך יען כי היא בעומק מאד התרתי להם שהיה שיעור בהמעין לשום בתוכה שאובין הרבה עד שיגיעו המים להצינור לילך להמקוה אם ישער כי יצטרפו לשום בתוכה שאובין יותר ממה שהי' בתחלה לית לן בה כיון דאיכא שיעור ומטהרין את השאובין. הנה היטב אשר דיבר והוא כשר לעשות כך וליתר שאת יצוה לסתום פי הצינור כשיחננו לתוכה השאובין כדי כשיתמלאו השאובין יקחו מקל גדול להתערב המים לערבו מלמטה למעלה ומלמעלה למטה כדי שיתערבו היטב ואח"כ יפתחו הצינור לקלח להמקוה קטנה ואז עדין טפי :

סי' רל"ה, שא' בנרון המקוה שצוה ר"מ שלא יטבלו הנשים בנהר בלי"ל

שבת יפה עשה וטעמיו נכונני כי חשש לדעת הפוסקי' שהביא הש"ך ביו"ד סי' ר"א דאין לטבול בנהר שאינו במקומו וחילתו תמיד ובנהר שלהם א"א לעמוד עליו גם חשש כיון דמנהגנו לעמוד אשה ע"ג בשעת טבילה שתראה שטובלת יפה ובנהר בלי"ל שבת ליכא נר ולא תוכל לראות ואני מוסיף דאף דברורות הראשונים לא הי' נוהגין לעמוד ע"ג היינו רק במקוה דליכא ביעתותא אבל בנהר דהוי ביעתותא מדינא הי' צריך לעמוד ע"ג לראות אם טובלת כראוי דמכח חשש ביעתותא לא תטבול היטב לכך מדינא צריך לעמוד ע"ג ולראות ובשבת א"א ולכך יפה הורה :

סי' רל"ו, מ"ד, ששאל במקוה שנשחנה מראה והמשיכו עליו מי מעיין ואח"כ

במקום דשכיחי משמשין אין לתלות בהם :
סי' רל"א, בסי' קצ"ו עיניו ג' וכו' מפני סרך בתה. הנה דעת הש"ך דאף דאין לה בתנמילא פלוג אבל לפעניד להמעין זה בירושלמי מוכח להשוך וז"ל הירושלמי במס' מגלה בפ"ב הלכה ה' וז"ל גדה שעובר זמנה טובלת בין ביום בין בלילה תמן אמרו אפי' עובר זמנו לא מפני חמותה מפני חמותה מפני כלתה עכ"ל והק"ע לא פירש בו דבר ולדעתי צריך להגי' וכך צ"ל אפי' עובר זמנה לא מפני חמותה חמותה מפני כלתה והכונה דכלתה אסורה לטבול ביום מפני חמותה חמותה אסורה לטבול ביום מפני כלתה וא"כ מוכח מזה דלא אמרינן בזה לא פלוג דאיכ' למ"ל תרתי טעמי ובע"כ הכונה דביש לה חמותה אסורה לטבול מפני חמותה ובאין לה חמותה אסורה לטבול מפני כלתה ומוכח הא בלא הא ולא הא מותרת וראיתי בק"ע שצ"ע לעיין בפ' במה מדליקין והנה ראיתי שם שהסכים שם דעת הירושלמי לדעת הש"ך והוא שלח כדת דאף דשם נאמר בקיצור מפני חמותה ומפני כלתה מ"מ מוכח דלא כהש"ך דאלי"כ למ"ל תרווייהו חמותה וכלתה ובהך סגי ובע"כ דלא אמרינן בזה לא פלוג רק אם יש לה חמותה אסורה מפני חמותה ואם אין לה חמותה אסורה מפני כלתה הא לא זה ולא זה מותרת וכיון דלא מצינו בשי"ס דילן להיפוך קי"ל כהירושלמי בפרט במלח' דרבנן וצ"ע למעשה:

סי' רל"ב, שא' בנרון שאיבת המקוה ע"י מרה ליטול הימנה האבנים וחשש לחשש שאובין. הנה אין בזה חשש שאובין כיון דאינו עשוי לקבלה ואינו דומה לכלי אבנים דתרתו בעינן שיהי' שמו כלי גם שיהי' עשוי לקבלה אבל באינו עשוי לקבלה אף שמקבלת סומאה אין בו חשש שאובין ומה דבעינן הוייתו ע"י טהרה היינו אם הגי' מ' סאה לא נעשו ע"י טהרה אבל אם הגי' סאה הי' ע"י טהרה אף דנתערב מים ע"י ד"א לא נפסלו רק מכח שאובין אם באו לשם קודם נשלם המי' סאה אך זה דוקא מכלי העשוי לקבלה ושפוטי כלי עץ או ברזל לא נחשב עשוי לקבלה לכך אין בזה בית מיחוש שאובין :

סי' רל"ג, הנה' בספרי מי גדה בק"א (וכן בספרי שבעה עינים)

וכן בספר שיו"ר (טהרה) כתבתי דבחלוקת המקוה

דמי כיוור הוי שם לוי י"ל זה אינו מדברי ר' שמואל וכןראה מלשון התוס' בשם הת"כ דבברייתא דר"ש תנא רק במים ולא ביש להם שם לוי רק הש"ס דפריך כן כיון דשם לוי פסול אי"כ מי כיוור הוי נמי שם לוי והיינו או דס"ל דשם הבא מכת ד"א נמי נחשב שם לוי או דס"ל כר' יוסף בב"ק ס"ז דמשמע דס"ל דאף שנינו השם החוזר הוי שנינו השם וא"כ ה"ה שם לוי לכך מי כיוור אף כשינטל מן הכיוור לא יהי נקרא מי כיוור מ"מ הוי שם לוי אבל לדידן דמוכח בכמה דוכתא דכולו שאוב דרבנן בע"כ דס"ל דזה לא הוי שם לוי הן מחמת דהוי ד"א ולא מגופו או כיון דאפשר להשתנות לא נחשב שם לוי כמו דקיי"ל בשנינו השם החוזר דלא הוי שנינו ה"ה בזה לכך גם מי כיוור לא נחשב שם לוי וכשר להדחת קרביים וא"ש כגלסענ"ד בזה :

ס"ו' ר"ל"ח. נדון אשר שאל אם להכשיר המקוה במי צבע לצאת מחשש שאובין. הנה להכשיר ביין וחלב ודאי נכון ועיין בחבורי שיורי טהרה ס"ו ר"א כתבתי תשובה להכשיר להטיל גם בארשת אדם למקוה עיי"ש בטעמו אך דוקא בבארשת דאינו נקרא בלשון מים אבל מי צבע דנקרא בלשון מים אין להכשיר בו המקוה ועיין כחילוק זה בש"ס עירובין פ' בכל מערבין עיי"ש :

ס"ו' ר"ל"ט. שא' בגדון להחם המקוה שתהי' חמה כאמבטי לטבילת נשים.

הנה זה איסור גמור ולשון הש"ס מוכח להדיא ביומא דקאמר שם כדי להפיג צינתו מדהאר"ך כ"כ דזה למותר בע"כ דדייק דזה לא הותר רק כדי להפיג ולא שיחמם ממש והיינו מכת גזרת מרחצאות דאין לומר בשביל שבת ויוה"כ דאסור להחם הצונן ז"א דבש"ס מוכח דחמין לתוך צונן מותר ובש"ע ס' ש"ה מוכח דדוקא שיחממו הרבה אסור ומכ"כ אבל בלא"ה מותר ולמה נקט כדי שתפיג צינתן הול"ל שלא יחממו הרבה ובע"כ הע"ס מכת גזרת מרחצאות דבזה אפי' חמין מעט אסור ואיך היתר רק כדי להפיג צינתן ובלא ראי' זו הוכחתי בספרי מ"ג דהוא איסור דרבנן ממש :

ס"ו' ר"ל"מ. שא"ל"תן במקוה שהיתה עמוקת מאוד והוי טרחא גדולה לילך בה ועשו באמצע המקוה רצפה של נסרים שלש חלקים ורביעית המקוה נתנו אבן ותחת הריצפה יש שיעור מקוה וביצתה

נספק המעיין והמראה נשאר עדיין. המקוה פסולה ואינו דומה למ"ש הש"ך בס"י ר"א ס"ק קי"ב דהוי ספק בזה גבי שאובין דאינו דומה זה לזה מלבד דשאובין דרבנן ופסול שינוי מראה דאורייתא רק בלא אף דשאובין כיון דיש לו היתר ע"י המשכה לכך מה דנפל עליו מעיין לא גרע זה מהמשכה וכיון דהותרו הותרו אבל בשנינו מראה דאין בו היתר כלל רק כיון דהוי מי מעיין וכיון דנספק המעיין חוזר לאיסורו וז"ב :

ס"ו' ר"ל"ו. נדון שא' במקוה שהתיר להטיל דם לתוכה להכשירה מתורת

שאובין אך נסתפק אם מהני צצה זו אחר שכבר נפסלה מכת שאובין. הנה עיין בספרי שיורי טהרה חלק מקוואות הוכחתי שאין חילוק בזה ואם כבר נפסלה נמי מהני צצה זו. והנה בהיותי בזה אוכיזי הערה קטנה הנה דעת כמה דכולו שאוב נמי כשר מיה"ל וק"ל למה לא יופסלו מיה"ל כיון שיש בנבחים דף כ"ב שם תנא ר' שמואל במים ולא במים שאין להם וכו' ולא במי כיוור שיש להם שם לוי וא"כ מוכח דאף אם אין שם הלוי מגופו רק מכת הכלי שהוא בתוכו נמי נחשב לוי וא"כ ה"נ כיון דנקראים מים שאובין אי"כ הו"ל שם לוי ומה לי שם מי כיוור מה לי מים שאובין. ומה שני"ל בזה הוא דר"ל כיון דאמרינן בב"ק ס"ז דר"ז אמר דשינוי החוזר לברייתו בשנינו השם אינו קונה ועיי"ש בש"ס דמדמה סכול מקוה לקנין ואם מהני שינוי השם בקנין מהני במקוה עיי"ש במה דפריך מצי"ב שנקצו וכו' וא"כ ה"נ בזה לא נקרא שם לוי רק במה שאין השם חוזר אבל במה שחוזר לברייתו לא נקרא שם לוי ולכך במים שאובין אם נתנם לקרקע שוב לא יקראו עוד שאובין לכך לא הוי שם לוי אבל מי כיוור כיון דהם קודש ואסירי בהנאה וא"כ אף אם יתנם לקרקע הוי עליהם שם מי כיוור ולכך הוי שם לוי והיותר נראה דבזה יתיישב דברי הרמב"ם ה"ל מעת"ק פ"ו ה"ו מ"ש דכל המימות כשרות להדיח בהם הקרביים ותמה המש"ל"ם למה לא ביאר דאסור במי כיוור דהוי שם לוי כמ"ש בנבחים דף כ"ב ולפמ"ש אי"ש דהרמב"ם לשטחו דס"ל דכולו שאוב דרבנן ומכח הראיות שכתבו הראשונים בזה עיין בב"י ס"י ר"א וא"כ

מוכח דזה לא נקרא שם לוי רק מה דהוי מגופו זה נקרא שם לוי אבל מה דאינו מגופו רק ד"א גרם לו לא הוי שם לוי והש"ס דנבחים דקאמר

יש נקב כשפורת הנוד אם מותר ליתן על הרצפה כולו שאובין ויהי כשר מחמת חבור כשפיה או נימא כיון דהוי גנוד אינו חיבור והארץ בפלוגתא דהגיגה נקרא אסיק או גוד אחית. הנה אשיבהו בקצרה דהנה כבר הוכחתי בתשובה אחת דלא שייך להיות נקרא קטפרס רק אם המקוואות רחוקים זה מזה רק קליט קצר של מים הולך מזה לזה זה נקרא קטפרס וניצוק אבל אם הם מחוברין זל"ז ממש וזה מונח על זה רק שצד התיבה מפסיק זה לא נקרא קטפרס רק כיון דמחוברין כשפיה ממש נחשבו כאחד וכאלו מונח באמצע המקוה כמה דפין הכזה יהי נפסל משום קטפרס כל דהוי חיבור כשפורת הנוד הוי כמקוה אחת וצד התחתון של התיבה הוי רק כעין לחיים מונחים בתוך המקוה דזה אינו מחלק המקוה לחצאין וז"ב ונכון ונשתייע בזה מנהג ישראל שעושין מקוה כה"ג. (ועיין בספרי שירי טהרה לה"י מקוואות תשובה א' מ"ש בזה):

סי' רמ"א. שא"י בין אשר אין אדמימותו חוק ולזה לעשות אדמימותו חוק נוטה לשחרורית כמראה יין איזמרר צובעין אותו עם (שאמישקעס) שחור היינו שמבשלין השאמישקא ביין והיין קולט בו צבע השחור ישופכין יין זה להתבית ומונה נעשה כל התביות שחור אם להכשיר ביין זה מקוה שנפסלה ע"י שאובין וכו'. הנה לדעתי דמותר להכשיר בזה המקוה ואינו דומה למי צבע שאינו מועיל להכשיר דהתם הטעם כמיש במכות דף ז' דמי צבע נקרא והוי שמו מים וא"כ מוכח דשמא גרם בזה וא"כ כאן לא נקרא מי צבע רק חמרא צבוע והוי שמו חמרא גם בזה הצבע לבדו לא הוי משנה מראה המקוה דהרי הוי רק מעט והרי אף היין דבחיבות לא הוי נשתנה מראיתו ע"י הצבע לבדו רק ע"י שמבשלין אותו תחלה ביין והיין קולט הצבע ועושה כל היין שחור א"כ היין גורם השינוי במקוה ולא הצבע לבדו לכך אין שם מים עליו ולא נקרא מי צבע לכך מותר להכשיר בו המקוה ומה שהקשה על הב"י למה לא כתב הב"י תקנה זו לק"מ כיון דכבר כתב בש"ע הדין באלו המכשירין שאובין ממילא נדע דהרוצה לעשות כן יעשה ולא כתב רק העצה

דאין בו חסרון כים אבל הרוצה להמסיד מעותיו כבר ביאר בש"ע דהמה מכשירין השאובין: **סי' רמ"ב. ע"ד** שאלתו במי שנדר שלא לפרוע חוב אביו ואביו הניח לו ירושה אבל לא כנגד כל החוב ונדר ע"ד המקום ועד"ר והם היו ה' אנשים שלא לעשות דבר בלי רצונם אם יכול לפרוע משל עצמו אם מהני לו התרה ואם בעי כלל התרה. ואם לסמוך ע"ד מהר"ם מלובלין בתשובה שאם נדר ע"ד המקום ועד"ר שלא לעשות מצוה דלא בעי כלל התרה וגרע טפי מה שאומר ע"ד המקום כיון דדעת המקום לעשות מצוה א"כ גם דעת הרבים בטלה. והנה דעת המהר"ם אין נראה כלל דנהי דדעת המקום לעשות מצוה מ"מ אולי הוי דעת המקום שיתיר לו אבל לא ניחא ל"י שיעשה בלי היתר כיון דגם קיום הנדר הוי מצוה משום לאו בל יחל וראיה דהרי עד"ר גמי מתירין לו לדבר מצוה ומכת דמסתמא ניחא להו שיעשה המצוה וכמיש בש"ך בס"י רכ"ח סי' ס"ה ומ"ט בלי התרה לא מהני והרי בודאי רבים לא ניחא להו שיבטל המצוה ומ"מ בעי התרה ולכך ה"ג בעי התרה. מיהו נראה בזה אף התרה לא מהני דאין זה דבר מצוה ושי"ס מפורש דר"פ אמר פריעת בע"ח מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה ניהו הרי אף משל אביו לא נחשב מצוה לגבייתו ומכ"ש משל עצמו דהא אינו חייב לכבדו רק משל אב ולא משל בן אפילו בחייו כמיש הרמ"א סי' רמ"ב ומכ"ש אחר מותו ודאי אינו חייב לכבדו משל בן לכ"ע לכך אין כאן מצוה כלל ופשיטא דחל הנדר ואין בו מצוה כלל:

סי' רמ"ג. הנהגה בדבר אשר העיר מהר"ם בנדון שבועה בכתב דהוי אחשבי' גם מה שהעיר דאם מהני בכתב א"כ הוי מעשה ולא יועיל שאלה. זה הכל מבואר בחיבורי ג"ז מה"ק ועוד בכמה מקומות בנדורים ונדון מה שהעיר בדין עביד לא מהני בזה לא ראה דברי הרמ"א בירד סי' ר"ע שדעת הרמ"א הוי כן אך עיין בט"ז שם ובש"ך שאין זה מוסכם ועיין בתוספות מס' תמורה דף י"ד ד"ה והשתא דשינון גמי כתבו כן דבמה שבדה מלבו לא שייך עביד לא מהני ולכ"ע מהני ובאמת דין זה אין שייך כלל בדין עביד לא מהני רק בדין המפורש בשי"ס וש"ע י"ד ה' שבועות סי' רל"ח שבועה שלא אוכל

אונל נכר זה ואח"כ אמר שבעה שאוכלנה דהראשונה שבעת בטוי והשניה שבעת שוא כן הינ בנדון זה ומוכח מזה דבשבעה על שבעה דאי עביד מהני לכ"ע דאל"כ יהי' כלא נשבע כלל ובע"כ דעביד מהני בזה רק דהוי שבעת שוא מיהו בנדון הזה אפילו אם יועיל שבעה בכתב אפי' בחרם דמהני בכתב כבר כתבנו בחיבורנו על נדרים דהיינו דוקא אם כתבו בעצמו אבל לא בחתימה ודאי אינו כלום וכן מצאתי בנו"ב כן ואף דהבית אברהם חילק עליו כבר סתרת דבריו ונדסם בחיבורי דהרין עם הנר"ב דבחתימה אינו כלום אך בחיבורי נ"ו ח"ב כתבנו דמ"מ זה הוי רק ל"ח אבל בע"ה צריך בכל זה התרה דלא גרע מכל הדינים דאין בהם ממש מדינא ובע"ה צריכין שאלה וכוון דבוה"ז כ"ע כע"ה דיינינן כמ"ש ביר"ש סי' רי"ג לכך ודאי שבעה בכתב ואף בחתימה כמ"ש חרם צריך שאלה וחלילה לעבור עליו :

סי' רמ"ד. במ"ש בסי' רי"ז סעיף מ' נדר מורע אברהם וכו' ומותר באומ"ה אפי' בישמעאל. הנה אם נדר מורע אברהם מותר נמי בורע עשו דכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק והתניה מ"ט כתב דמותר בישמעאל ולא כתב דמותר בורע עשו אף שהוא מיצחק. והנה אם נדר מורע יצחק אם מותר בעשו יש בזה דיעות אם עשו יקרא זרע יצחק או לא עיין באו"ח ה' ריה סי' תקצ"א ובמג"א שם והנה כעת נראה ל"י ראה ברורה מן התורה ממש פ' ויצא אנכי אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק ולמה לא אמר ביצחק אביך בע"כ מכת דאברהם הוי רק אביך ולא לעשו אבל יצחק הוי גם לעשו לכך לא אמר ביה אביך ועוררני א' ממש במדרש פ' וישלח בפסוק אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ופר"ך במדרש הא לעשו לא ומשני אלא הבורח בדרכיהם ועושה כמעשיהם וכו' ומה התחיל להקשות הא לעשו לא הרי מקרא מפורש כי ביצחק ולא כל יצחק ובע"כ דס"ל דזה אינו רק דאינו זרע אברהם אבל זרע יצחק הוי ילכך הוי קשה לו למה מוכיר את יצחק ואף דקאמר שם דלמי שאינו בוחר בדרכיהם וכו' מ"מ היינו דוקא זכותו אינו מבין עליו אבל מ"מ זרעו נקרא לכך מוכח דנקרא זרע יצחק גבי נדרים ח"ב לפע"ד :

סי' רמ"ה. הנה בספרי נ"ו דף ח' העלית דב"ג מצוין על השבעה וכעת שאלני הרב מריה שואל קאצינעלזאן מקי' באברויסק מדין אסור לעשות שותפות עם הנכרי מכא לא ישמע על פיך והרי בלא"ה חשוד לשקר ולשבע על שקר הנה זה לקימ דדוקא לישבע בס"ת או בשמו ית' ע"ז הנכרי מצווה שלא לישבע בשקר ואף דשבעה בלי נק"ח הוי נמי שבעה היינו מכח דסתם שבעה הוי כנשבע בשם או בס"ת ולכך אף בלי ספר אסור מטעם יד דהוי עכ"פ כמו יד לשבעה אך אם הנכרי נשבע בע"ז ודאי אין זה בכלל שבעה ותמה אני על רמ"ב להקשות ולומר כן דהנשבע בע"ז לשקר יהי' בכלל אסור שבעה. וגם מה שהעיר מנזיר דפר"ך מושבע ועומד מהר סיני הוא לפרש"י והרי הוי מודעא רבא לאורייתא גם בזה דבריו תמוהין דא"כ גם מצות נזיר הוי מודעא רבא והרי ממ"נ זה מבואר בספרי שם וא"כ הינ בזה י"ל כן אם יש לו מודעא הוי על הכל גם על קדושא ואבדלתא ועל נזיר ואם אין לו טענת אונס שוב הוי מושבע ועומד וגם בלא"ה התוס' דחו פ' התוס' ופרש"י להיפוך :

סי' רמ"ו. מדה ששאל בנדר אם מהני תנאי ור"מ דעתו דלא מהני תנאי. הנה נעלם ממנו מקרא משנה וגמ' ופוסקים בכתוב נאמר וידר יעקב נדר לה' אם יהי' אלקים עמדי ובפ' חוקת וידר ישראל נדר אם נתן תתן את העם הזה בידי ובש"ס נדרים דף י"ט הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור ובש"ס נזיר במשנה שם וביר"ד סי' ר"כ סעיף ס"ו בהגה"ה דאפי' דיני תנאי ל"ב וכו' ומה שהרגיש ר"מ הרי א"א ע"י שליח עיין בפ"י בניטין ובכסא דהרסנא על הבשמים דאש מינ' לישב זה כיון דהוי רק דיבור לא בעינן דיני תנאי עי"ש ולפמ"ש הרמ"א דלא גרע מכוונת הנודר בלא"ה לא קשה קושייהם וקר רי"מ דבנדרים ונזיר דמהני כוונת הנודר לא בעינן דיני תנאי והבן :

סי' רמ"ז. בב"י"ט בסי' רל"ב סעי"ב ואם אירע לו אונס והיה אפשר לסלקו בממון וכו' מקי' אונס. כן הוא דעת הריב"ש ועיין בש"ך בשם מהר"א שהביא ראה לזה ממה דאמרינן בפ' כל הנט אטו תרבי

אוכל נכר זה ואח"כ אמר שבעה שאוכלנה דהראשונה שבעת בטוי והשניה שבעת שוא כן הינ בנדון זה ומוכח מזה דבשבעה על שבעה דאי עביד מהני לכ"ע דאל"כ יהי' כלא נשבע כלל ובע"כ דעביד מהני בזה רק דהוי שבעת שוא מיהו בנדון הזה אפילו אם יועיל שבעה בכתב אפי' בחרם דמהני בכתב כבר כתבנו בחיבורנו על נדרים דהיינו דוקא אם כתבו בעצמו אבל לא בחתימה ודאי אינו כלום וכן מצאתי בנו"ב כן ואף דהבית אברהם חילק עליו כבר סתרת דבריו ונדסם בחיבורי דהרין עם הנר"ב דבחתימה אינו כלום אך בחיבורי נ"ו ח"ב כתבנו דמ"מ זה הוי רק ל"ח אבל בע"ה צריך בכל זה התרה דלא גרע מכל הדינים דאין בהם ממש מדינא ובע"ה צריכין שאלה וכוון דבוה"ז כ"ע כע"ה דיינינן כמ"ש ביר"ש סי' רי"ג לכך ודאי שבעה בכתב ואף בחתימה כמ"ש חרם צריך שאלה וחלילה לעבור עליו :

סי' רמ"ד. במ"ש בסי' רי"ז סעיף מ' נדר מורע אברהם וכו' ומותר באומ"ה אפי' בישמעאל. הנה אם נדר מורע אברהם מותר נמי בורע עשו דכתיב כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק והתניה מ"ט כתב דמותר בישמעאל ולא כתב דמותר בורע עשו אף שהוא מיצחק. והנה אם נדר מורע יצחק אם מותר בעשו יש בזה דיעות אם עשו יקרא זרע יצחק או לא עיין באו"ח ה' ריה סי' תקצ"א ובמג"א שם והנה כעת נראה ל"י ראה ברורה מן התורה ממש פ' ויצא אנכי אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק ולמה לא אמר ביצחק אביך בע"כ מכת דאברהם הוי רק אביך ולא לעשו אבל יצחק הוי גם לעשו לכך לא אמר ביה אביך ועוררני א' ממש במדרש פ' וישלח בפסוק אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ופר"ך במדרש הא לעשו לא ומשני אלא הבורח בדרכיהם ועושה כמעשיהם וכו' ומה התחיל להקשות הא לעשו לא הרי מקרא מפורש כי ביצחק ולא כל יצחק ובע"כ דס"ל דזה אינו רק דאינו זרע אברהם אבל זרע יצחק הוי ילכך הוי קשה לו למה מוכיר את יצחק ואף דקאמר שם דלמי שאינו בוחר בדרכיהם וכו' מ"מ היינו דוקא זכותו אינו מבין עליו אבל מ"מ זרעו נקרא לכך מוכח דנקרא זרע יצחק גבי נדרים ח"ב לפע"ד :

גדרים סוף סימן רי"ח דכאן כיון דהוי כוונת התקנה רק כדי להפסיד להמחזיק אי"כ תינה במת שיהי' לו הפסד אבל בזה להמחזיק לא יהי' הפסד רק להמוג כיון דכבר קנה ממנו קודם החרם כבר נתחייב לשלם לו ואף אם נדמה זה למהם במקח מ"מ הוי רק כנולד המום אחי שכבר קנה ונעשה ברשות הקונה ובזה ודאי חייב לשלם ולכך להפסיד להמוג הקונה על זה לא תקנו לכך ודאי שמותר למכרו ולית דין צריך בושש וחשש כלל :

כ"י רמ"ג, נדון אשר שאל באחד קודם פטירתו נדר כמה ספרים לבהמ"ד החתנה שלא יהי' רשאי יחיד ללקחם לביתו רק על ימים אחדים וכעת ירדה קרן התור' מטה מטה ואין לומדין בהם בבהמ"ד והספרים מתקלקלים אם מותר לת"ח עני ללקחם לביתו לקיים. הנה יש בזה ב' חששות אחד מצד דעת הבעלים והשנית הוי מכח הורדה מקדושה מרבים ליחיד והנה מצד קפידת הבעלים בזה הוי הדין אם לא נשתקע שם בעלים מן הספרים אסור לשנותם בשום אופן ואם נשתקע או אם לא מתקלקלים מ"מ אסור לשנותם דהוי הורדה מקדושה מרבים ליחיד אבל אם הם מתקלקלים יש לצרף דעת הטריו באר"ח ה"י בה"כ שאם אין הדבר ראוי לקדושה חמורה מותר לשנותן לקדושה קלה כן הי"ג אם מתקלקלים מותר לשנותם ליחיד אם נשתקעו שם הבעלים. ושוב חור השואל מ"ש שבעל הספרים נתן הספרים המתקלקלים לתקנם אם יכול ליתן הספרים להמתקן בעד שכרו. הנה אם אומר בפיו שישלם הוא בעד התקן ודאי מחויב לשלם מביתו ואין בידו ליתן הספרים בשכרו ואם לא אמר כן בפה ובלב אין קפידא אין עליו לתקן ותליא באופן שכתבתי לעיל אם הי' מותר למכרם מותר ליתנו גם לבעל המלאכה בשכרו ואם הי' אסור להם למכרם אין יכולין ליתנו בשכרו ג"כ דהיינו מכירה :

כ"י ר"ג, במי שאביו הוא שכור פעמים שבע או ב' ואין מניח תפילין ואינו מתפלל ואח"כ ערך ב' חדשים אינו שכור והוא נוהג כאדם כשר ואח"כ חזר לשכרותו על שבע או ב' וכן דרכו תמיד. הנה לפי דעת הרמ"א בסימן ר"מ ודאי אינו מחויב לכבדו ואף דהרמ"א נקט בלשונו שהי' רשע מ"מ הרי הסקור מדין זה הוא בב"מ דף ט"ב ושם מיידי דלא

תרכבי דדינרי בעי למיתב לה וכו' והדבר צ"ע והמעיין שם ברש"י שכתב וז"ל אטו תרכבי דדינרי בעי למיתב לה והרי אין לו ואנוס הוא דהא פייסה במה דבידו לפייסה ולא אפייסה ולא הוי גיטין דיש אונס בגיטין עכ"ל אי"כ מוכח להדיא דלא נחשב אונס רק באין לו הא בהי' לו אף שהוי תרכבי דדינרי לא הוי נחשב אונס דאל"כ למה כתב רש"י דהרי אין לו ובע"כ דלא"ה לא הוי אונס וא"כ כיון דעיקר חילי' הוי מזה למה כתב סתם דאונס ממון הוי אונס דאדרבא מלשונו שכתבו דהוי אפשר לסלקו בממון משמע דיש לו ממון ואפשר לסלקו בממון ואעפ"כ הוי אונס ומהתם משמע להיפוך וכן מדברי התוס' דשם שכתבו ואע"ג דלית ליה אין טענת אונס בגיטין משמע הא אם הי' לו לא הוי נצטרך לטעמא דאין אונס בגיטין רק דבלא"ה לא נחשב אונס. הן אמת להוכיח להיפוך מזה דיש לו לא הוי אונס אין ראיה מזה דז"ל כמ"ש התוס' דלשון לפייסה משמע שטירח בדבר גדול לפייסה עיי"ש לכך י"ל דאם יש לו לא הוי נחשב אונס כיון דתחלה גילה דעתו שרוצה להטריח בדבר גדול אבל כעלמא אף ביש לו נחשב אונס אף עכ"פ על המרא"י תמהו דאין מביא ראיה מהתם דאונס ממון הוי אונס הרי עכ"פ ראיה ליכא דהרי בע"כ התם מיירי באין לו ומהתם מנ"ל דביש לו הוי אונס דלמא לעולם ביש לו לא נחשב אונס ואם נאמר דגם כאן מיירי באין לו למ"ש הרמ"א דאפשר לסלקו בממון היינו רק אם הי' לו ממון הוי אפשר לסלקו בממון ומצד גוף האונס הוי אפשר לסלקו בממון אבל לעולם מצד אחר אי אפשר משום דאין לו לכך הוי אונס ממילא לא קשה קושית הב"ח שהביא הטריו באות"ס ס"י תר"ו דהתם מיירי שיש לו ממון לכך כתב שמחויב לפזר כל ממון שבעולם אבל כאן מיירי באין לו לכך נחשב אונס מיהו מסתימת לשון הרמ"א ופוסקים לא משמע הכי לפירש דמיירי דוקא באין לו וצ"ע ודק :

כ"י רמ"ה, מה ששאל שהיות המחזיק הראנדא לא רצה ליתן לקופת הקהל כפי המנוג מקודם לכך עשו חרם שלא יקנה שום אדם יי"ש אצל המחזיק הראנדא ואירע שמוגז אחד קנה ממנו יי"ש קודם שעשו החרם אם מותר למכרו במוינה או לא. הנה הדבר פשוט שמותר למכרו ואין לו ענין כלל לדין הרא"ש והרמ"א בהלכות

אם לא הי' נקרא מעות בהכ"נ צדקה או ודאי כיון שאמר לצדקה ודאי מחויב ליתן חוץ ממה ששוה השלישי שעלה אך כיון דמעות בהכ"נ נמי נקרא צדקה נהי דהוא אומר דכוונתו הי' לדבר אחר הוי רק לדברים שבלב ואינו דברים בצדקה שלנו דהוי דין הדיוט לכך אינו מחויב ליתן להעני שכיוון בלבו בפ"ע מיהו אם נדר הרבה או ישמו כמה שוה העל"י זו לכה"פ וכמה דרך לגדור העולה לכל הפחות חזי יתן לכהכ"נ והמותר יתן לעני שכיוון לו כן הדין נכון לדעתו :

ס"ו רנ"ב. במ"ש בסימן רמ"ב סעיף ל"ה בהגיה ות"ח שאמר דבר הלכה וכו' הגה דין זה הוא מהש"ס בכמה מקומות ועיין בחבורי מי נדה דף כ' ע"ב כתבתי שם דלכאורה הי' נראה דזה דוקא מנדרן דמייירי הש"ס כגון שמעיד נגד החוקה שיש לדבר זה חזקת היתר וזה מעיד לאסור או להיפוך בענין דעד דעלמא לא הי' נאמן ולכך גם לת"ח אין שומעין אם אמרה בשעת מעשה אבל אם אומר על דבר שאין לו חזקת איסור והיתר נאמן אף במה ששייך לו דלא גרע מעד דעלמא דנאמן כן מחתימת לשון התוספים וברמ"א לא משמע אך וכתבנו שם דנעשו דזה איכא ריעותא כיון דאנתנו לא שמענו חידוש דין זה יש ריעותא לכך אינו נאמן בשעת מעשה עיי"ש מיהו הרווחנו בזה ליישב דעת הרמב"ם שהשמיט לגמרי דין זה דת"ח שאמר דבר הלכה דיי"ל עמ"ש הש"ך ביר"ד סימן קכ"ח להוכיח מלשון הרמב"ם בנוירות דע"א נאמן לאסור דבר שיש לו חזקת היתר והוכיח כן הש"ך מן הש"ס וי"ל דהרמב"ם ס"ל דלא כהש"ך בסברתו דאם נאמן להתיר כ"ש דנאמן לאיסור רק אדרבא כמשמעות לשון התוספות בקדושין דלהתיר ראוי להיות נאמן ספי מלאסור עיי"ש איכ"ל לפ"ז כאן דמוכח מן הש"ס דע"א נאמן לאסור בדבר שיש לו חזקת היתר מכ"ש דנאמן להתיר בדבר שיש לו חזקת איסור ולכך סבירא ל"י להרמב"ם דנפשט האיביעיא דר"ם האשה רבה דע"א נאמן לעולם ולכך ס"ל להרמב"ם דבאמת רב דאמר ת"ח שאמר דבר הלכה וכו' דאין שומעין לו היינו דמייירי רק באתחזק איסורא וס"ל דע"א אינו נאמן להעיד נגד החזקה רק בת"ח שאמר דבר וזלכה עדיף מעד דעלמא אבל אם אמרה בשעת מעשה כיון דהדובר נוגע לו הוי רק כעד דעלמא ואינו

נאמו

דלא עבר רק בלאו אחד ויתכן דבשאר כל התורה אינו רשע ומ"מ אינו מחויב לכבדו והיה בזה כיון דבעת שכרותו אינו מחפץ לאינו מניח תפילין ובידו למנוע מלהשתכר אינו מחויב לכבדו הן אמת דדעה ראשונה במחבר דמחויב לכבדו וקצת מן הראשונים עמדו על זה מן הש"ס ברמ הגי"ל ולפענ"ד הי' נראה ליישב דלכאור' קשה מה פריך בדר"מ מנשיא בעמך לא תאור דדוקא בעושה מעשה עמך ומה מדמה זה לזה התם הוי רק בל"ת י"ל דאינו עמך חייב לכבדו ואך י"ל דהש"ס ס"ל כהש"ס פ"ק דיבמות דקאמר שם דעדל"ת אף דל"ת חמיר מינה איכ"ל ס"ל דל"ת חמיר ולכך פריך מכח כ"ש דמה בל"ת דאינו עושה מעשה עמך פטור מכ"ש בעשה אך לפ"ז הרי דעת הראש"ש פ"ח דיומא דשבועות חמיר מנבלה וס"ל דעשה חמיר ועיין בסי' משנת חכמים להרב מזאמושטק ז"ל ולכך שוב י"ל דבעשה אף דאינו עושה מעשה עמך חייב לכבדו כן י"ל דרך פלפול קצת אך לדינא אין לזוז מספק רמ"א ואינו חייב לכבדו כנלפענ"ד :

ס"ו רנ"א. שא' וי"ל בריה ויו"ח קורין לס"ת אנשים נקובים ונכבדים ואחר העל"י עושה הגבאי מי שבירך וסנדכין כ"א לפי ערכו נדרים ונדבות לצורך בהכ"נ להיות לשלם לחונים נירות וקרא הגבאי לאחד שלישי וכשעשה הש"ך מי שבירך אמר הוא כך וכך לצדקה והבין הגבאי אשר כוונתו לצדקה אחרת שירצה הוא ואחר התפלה אמר לו הגבאי למה לא רצית לומר לכהכ"נ ואם תרצה לעשות צדקה עשה בשלך אבל אין לך כח למעט הכנסות בהכ"נ והשיב הוא אשר לא נראה בעיניו התנגות הגבאים עם הכנסות הבה"כ וכדומה עכ"ל שאלתו. הנה שפיר קאמר ר"רמ מ"ש ביר"ד ס"ו רנ"ו ובש"ך שם דאם קנה איזה מצוה צריך ליתן לאותו עיר ויפה אמר ר"רמ דכאן הוי כאלו קנה כיון דדרך הוי דכל העולים לתורה לגדור לכהכ"נ וכן הוי מנהגה תמיד הוי כמכרו לו ממש וכן בדרך בחצרי אם הוא עושה מנהג לדור בחצרו ואח"כ ישלמו לו אם ידוע מנהגו כן גם התם חייב לשלם אע"פ שאמר לו דור סתם ומכ"ש בזה ויפה פסק ר"רמ. אך מה שנסתפק כיון דדעתו הוי ליתן לאיזה עני מחויב ליתן גם לו או יוצא כמה שנתן לבה"כ. הנה זה ודאי אינו דבשלמא

נאמן כן ס"ל להני אמוראים שם והש"ס דמבעיא ביבכות אם נאמן או לא היינו דרוצה לפשוט כן ממשנה וברייתא לא מאמראי. וע"ד שכתב הר"ן בנדרים גבי הגהו כהנים שלוחי דרחמנא נינהו אבל לדין כיון דמוכח ממעשה דינאי מלכא וכמיש שייך דעד נאמן לאסור ביש לו חזקת היתר היה דנאמן להתיר ביש לו חזקת איסור לכך ת"ח נאמן להעיד אף בשעת מעשה ולכך השמיטו הרמב"ם ודוק:

כ"ח רנ"ג. בענין סלוק רב ומורה. הנה הרמב"ם במורה נבוכים הובא בספר מעשה ה' כתב דהפסוק ב' משפטים הנה אנכי שלח מלאך לפניך וכו' אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו קאי על רב ומורה שיתן לכם בדור דודו להורות להם דרך התורה עייש והנה ע"פ דרכו י"ל מ"ש אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו יהי' לשון אל תמר בו מלשון תמורה וכמשמעות לשון המדרש לפי דרכו כן יהי' הכונה לדרכנו כי הנה הקב"ה השווה כבוד הת"ח לכבודו ית' וכמו שבעון ע"ז חייב מיתה והיינו ע"י שטרין ממנו ית' ובחורין בע"ז וזה נקרא בלשון תמורה כמ"ש וימירו את כבודם בתבנית שור וכו' כן הי"ג אם הקב"ה נתן להם רב ומורה והמה מסלקין אותו ובחורין באחר נחשב להם כעוברין ע"ז ממש ח"ש השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו שלא תעשה בו תמידה לסלקו ולבחור באחר כי לא ישא לפשעכם על כך על הסתלקו מן השררות דאף שהוא עניו מסתא מ"מ לא ישא לפשעכם על עון כזה והיינו כי שמי בקרבו כי אין לך עניו ממנו ית' ובע"ז נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא שמקנא בע"ז א"כ הי"ג אם תסלקו לבחור באחר ראוי הוא להיות בו מדעת קונו ואין לו חיוב לישא לפשעכם על כך. וי"ל דבכאן הוי אוהרה לעדת קרוב ודכותי'. שלא יחלקו על משה רבינו באמרו מרוע התנשאו על קהל ה' ואין עונשין אלא מזהירין וי"ל דכאן הוי אוהרה לו ולכך לא ה' רשאי משה רבנו למחול על כבודו ולהתפלל עליהם כי כמו שהזכיר בכאן ההמוני שאל תמר בו כן הוי אוהרה להחכם שלא ישא לפשעם על כך אם יסלקו אותו כמיש כי לא ישא לפשעכם ואפשר דהוי בזה הצד כבוד לו

ית' דבכל עברות שאין הקב"ה מקנא ומוחל גם החכם מחויב לקיים הדבק במדותיו ית' ולמחול אך להסתלק לגמרי שנאמר בו ית' אל קנא א"כ אם ימחול החכם על כך יהי' נראה כאלו הוא צדיק יותר ח"ו מבוראו ולכן אינו רשאי למחול על כך בלי פיוס וחרטה כי ע"י תשובה גם הקב"ה מוחל ולכן נאמר במשה רבינו שם וישמע משה ויפול על פניו ורש"י נדחק שם למה לא התפלל עליהם ולפי הג"ל יובן שהי' מזהר שבכהאי גונא לא יתפלל עליהם ולכן נפל על פניו כי לא ידע מה לעשות כי רצה למחול ולא ה' יכול ולא ידע איך יפנה אם לא ימחול יענשו ישראל ואם ימחול גונע בכבודו ית'. ונראה עוד עפ"י חז"ל בערובין פ"ק ב' דגדולים דברי סופרים מד"ת שד"ת יש בהם עשה ול"ת וכו' אבל ד"ס כל העובר על ד"ס חייב מיתה לפ"ז מוכח שכל דברי סופרים דומים לחטא ע"ז דבע"ז חייבין מיתה ועל ד"ס חייבין מיתה א"כ המשיל כל עברות דרבנן לעובד ע"ז ובפרט דכך אחז"ל כך דרכו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך ועבד ע"ז. מוח מוכח דהכל בהתחלה ראשונה תליא מלתא ולכך בדי"ס שנעשה לשמירה של תורה חמור עונשו יותר מגוף התורה כי דבר הנעשה לשמירה חמור יותר כי אם עובר על השמירה סופו ליגע בכלל התורה וז"ש השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו כי כל אשר ימרה את פיו נחשב ככופר בשמי ממש וכעובד ע"ז ידמה לו וחייבין עליו מיתה והטעם שאני מחמיר על דרבנן יותר משל תורה הוא כיון דבא לשמירה של תורה כי אם שמוע תשמע בקולו ממילא יומשך כי ועשית כל אשר אדבר אני כי ע"י קיום דרבנן תבוא לקיום דאורייתא וכיון דנעשה לשמירה של תורה הוי עונו יותר חמור מעובר על גוף התורה:

כ"ח רנ"ד. בנדון המחלוקת שבין הרבנים יד' אל תהי בו ולא אתערב בזה כי הנה הן אמת שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי בילדותי או בשנים האמצעים הייתי אוהב להיות נצב לריב ולהגנסק ע"ד אמת ואף שידעתי שיהי' מעיזים להיפוך קיימתי בנפשאי מאמר דהע"ה כסתה כלימה פני מורו הייתי לאחי ומאמר הנביא

חלה הוראתו עדיין לכן אסר רק מה שיש להקשות ע"ז הוא על הש"ך בסי' רמ"ב ס"ק ג"ב דחכם שאסר אין חברו רשאי להחזיר כתב הש"ך בפשיטות דבעינן חלה הוראתו ואין לא הרגיש דאין זה מוסכם דהרי לדעת הרמ"א בחלה הוראתו גם מה שהתיר אינו רשאי לאסור ובע"כ לדידהו מיירי הש"ס בברכות בלא חלה הוראתו ומוכח שם דחכם שאסר אף בלא חלה הוראתו א"י להחזיר והפוסקים דס"ל דבחכם שאסר בעינן חלה הוראתו הם ס"ל בע"כ דחכם שהתיר אף בחלה הוראתו יכול לאסור וא"כ נהי דהש"ך הביא לקמן הרבה פוסקים דס"ל דמותו לאסור אף בחלה הוראתו מ"מ כגון הר"ל לחוש להיפוך לחומרא ולמה כתב זה ל"פשיטות ותמי' גדולה על הש"ך וא"ל דהתם הטעם כי היכא דלא לגרורי אבתריה רק דהוי ס"ד דלקולא לא מהני זה דלשון כי היכא דלא לגרורי אבתריה דמשני לא משמע כן דמשמע דהמקשן לא ידע מהך סברא כלל רק הוי ס"ל דמדניא מותר להחזיר גם עיני' בבלי' דבוה"ז לא שייך דין זה שתכם שאסר ומכ"ש חכם שהתיר עי"ש והוא נכון וכו' :

סי' רנ"ו. רב שלום ואמת לדידי הרב הגאון הגדול כו' מוה"ר אלעזר הורוויטש אב"ד דעה"מ וויצע :

מכתבו קבלתי והנה אם כי כבודו הוא מאוהבי אעפ"כ האמת אוהב מהכל כי אף אם יונח שקאפיטל ג"ג בישע"י אינו מוכרח שידבר מימות המשיח עכ"ס לפני העמים והשרים ה"י לו לחוק אמונה שלנו כי ביאת משיח מפורש במקרא כדי שידעו שיש לנו תקוה עוד כדי שיקילו קצת מעלינו ע"ל השעבוד ונהי' לנו שם ביניהם ובפרט כי פשט הכתוב בק' ג"ג מורה על ימות המשיח ובילקוט שמעוני דרש ל"י על ימות המשיח וכן מורה פשט הכתוב מ"ש שם וד' הפגיעו באת עון כולנו ואין בינינו צדיק כזה להיות נענש עבור כל ישראל רק משיח שיבא ב"ב וכן מ"ש לא אחלק לו ברבים ובין עצומים יחלק שלל זה לא נתקיים עד ימות המשיח וז"ו אף אם ק' זה אינו מוכח על משיח מ"מ יענה בכל פסוקי יחזקאל מ"ש שם שער לוי אחד ועד היום לא נטל שבט לוי כלום וכן כל צורת הבית שמבואר ביהזקאל וכל דבריו שם לא נתקיים עד ימות המשיח וכן מ"ש בזכרי' עוד ישבו זקנים וקנות בירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים

לא

גוי נתתי למכים ולחיי למורטים ולא חשתי על כבודי כי ה"י לי כח לסבול ולעמוד בפרץ אבל עתה לעת זקנתי אין לי כח לצאת במלחמת חובה ולקבל עלי דברי נרגן ומהלומות והנה עלה בלבי לפרש דרך הלציי ורמו במ"ש בתורה ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד והנה פ"שן צבא בזה אינו מובן דלשון צבא מורה רק על ענין מלחמה כמ"ש בפ' מטות החלצו מאתכם אנשים לצבא וכן אנשי הצבא בזו איש לו ומה מלחמה שייך בעבודת ה' אף הכונה דללוים נאמר הוראת התורה והמשפט בין איש לרעהו כמ"ש ולדוי אמר תומך ואוריך לאיש חסידיך יורו משמטיך ליעקב וכן מ"ש בפ' תצא ועל פיהם יהי' כל ריב וכל גנע וכן בפסוקי יחזקאל ועל ריב המה יעמדו וא"כ לשבט לוי נמסר לגקום על משפטי ה' ולריב ריבו וכמו שהי' בעגל ולכן רמזה התורה דעל ה' לויים מוטל המלחמה לדחום מלחמת ד' לכל עוברי התורה ולכן אמר ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד ואם בנן חמשים אמרה התורה כן מכ"ש במי שהוא חת"ל יותר מזה והנה אם כי זה דרך הלציי מ"מ י"ל דבאמת הוי כן דהרי כתיב והתעלמת ודרשו חכ"ל פעמים שאתה מתעלם פרט לזקן ואינו לפי כבודו והרי הש"ס בברכות שריך מינה למה דאמר שם המוצא כלאים בגנדי פושט אפי' בשוק דאין חכמה ואין עצה לנגד ד' ונהי דהש"ס דוחה דאיסורא מממונא לא ילפינן היינו רק לענין אינו לפי כבודו דלא חיישינן לכבוד הבריות באיסורין דבמקום שיש חילול השם אין חילוקין כבוד לרב אבל מ"מ בוקן יש לומר דבזה אף באיסורא פסור דבוה לא שייך לומר אין חכמה ואין עצה דנהי דחכמה אין כאן זקנה יש כאן וי"ל דזה הוי כהס"ד דש"ס דילפינן מזה העלמת דזקן פסור מלצאת במלחמת חובה כיון דבוה ליכא קרא להפוך זה אני מלמד זכות עלי והלואי שיהי' עלי מלמדים זכות למעלה כן לכן ידע שאני לא אתערב בוה יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו וישלח לנו בקרב המורה לצדקה ותראה האמת כנפש המתיר :

סי' רנ"ה. מ"ש בנדון חכם שהתיר שדעת כמה דאין לחכם לאסור ותמה מן הש"ס ברכות פ' הרואה. הנה בתשובתי מכבר הארכתי בזה אך קר רי"מ ל"ק כלל דהרי מפורש ברמ"א דבעינן חלה הוראתו וא"כ י"ל דהתם לא

כן הוא ואחוז' במס' שבת פ' השואל ששאלו לשלמה המעיה איזה בן עזוב והשיב אזניכם תשמענה דבר מאחריך וכי' וכיון דרוב העולם טרנגין אחריו ודאי כן הוא. ומל' דהרי הוא תלמיד הגאון בעל קרבן העדה ותלמיד יעביץ הנה מצינו באחיה השילוני שהי' תלמידו ירבעם בן נבט ובאבטיגנוס איש סוכו שהיו תלמידיו צדוק וביתוס וגמשכו מהם כל הצדוקים ובזמנינו להגאון בעל גר"ב כמה רשעים הי' שהיו תחלה תלמידיו וגחזי באלישע ואחוז' בפ"ב דברכות בפסוק אין פרץ וכי' ואין צוחה ברחובותינו שלא תהא בנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים הרי שהוצרכו להתפלל על הדבר שלא יהי' כן מוכח בדלי' תפלה יתכן שיהי' נמצא כן ועוד צאו וראו מה המה תלמידיו וכל העוסקים בחיבוריו כולם רשעים וכל שוגה בחיבוריו לא יחכם ואין אחזין בחיבוריו רק הקלי שבקלים העוברים על כל התורה ולא ראיתי איש ישר הלך שיהי'. עוסק בחיבוריו ודבריו וכל ירא שמים בורת ממנו כבורח מן הנחש ועקרב הא חדא והשנית הנה אני לא עיינתי בדבריו מעולם ולא ידעתי שמץ פסול בדבריו אך זה ידעתי כי הרע לעשות אסור תרגם מנך על לשון דייטש אשר לא כדת והנה חטא והחטיא את הרבים כי מזה פשתה המספחת הישנה בהמבורג להתפלל על דייטש וחטא הרבים תלוי בו ולמכר זה שלא כדנין עשה כי הרי בימי תלמי שהעתיקו את התורה על יונית ומכח הכרח המלך תלמי הי' העולם חושך ג' ימים אף שהיו אנוסים בדבר זה אחת מן המאורעות שהי' יו"ד טבת שנגזר עליו תענית ומכ"ש שאר לשונות דהרי אנו קיימא לן כרשב"ג בפ"ק דמגלה דגם לשון יונית עכשיו נשתקע ואין לכתוב רק בלה"ק והחיבור של נשים הצאנה וראינה זה לא נקרא תרגום רק היו פירוש שמציין הפסוק בלה"ק נפרש פירושו אבל הוא עשאו בלי ציון הכתוב רק כדרך תרגום אונקלוס ובוהו עוננו גדול מנשוא ומה לתבן את הבור להיות תורה"ק נאמרה בלשון גני' א):

וְהַיְהוּדִים מִשֵּׁי עַל סֵפֶר הַגִּיטוֹן בְּשֵׁם הַכּוֹתֵב בְּעִין יַעֲקֹב

לא נתקיים וכן מ"ש בישע"י בלע המות לצנח וכן משה"כ ועמדו זרים ורעו צאנכם וכן משה"כ והי' אור הלבנה כאור החמה כר האם נתקיים עד היום ועיינין בפ"ו דפסחים וכן כל נחמות שבנביא ישע"י בפרט הכתוב ונלוו גוים רבים אל ה' וכן מ"ש והיו מלכים אומניך אפים ארך ישתחו לך ומה הי' לכבודו להיות בעצה לשלוח את אפקורס הזה חפשי ויותר טוב הי' שיהי' נוחל בוז וקלון ולשבת במאסר וכן כל ק' גיד מורה על ימות המשיח ולמה תמשו רק ק' ג' וכן גמי מה שאמר ההצדיקים והרשעים הם עם אחד מישראל גם זה הי' טעות דהרי יש כמה דברים העושה אותם הי' כמומר לכל התור' ודעת התב"ש דאףמחלל שבת בדרבנן בפרהסי' הי' מומר לכה"ת ודעת הח"ץ בס"י מ"ח דבזה"ו נחשבו כולם עוברי להכעיס והיו כמומר וכן הול"ל דהרשעים אם עוברים עברות גדולות הם כמומרים יחשבו ויצאו מכלל עדת ישראל וזה הי' כבוד התורה וכבוד ישראל לא כמו שהשיב כי וכל תשובתו להשרים כשגגה הי' לו :

ס"י רנ"ז. שאר"ה מראשי קהלה אחת בקצת אנשים שעשו להם חבורה ללמוד בחבור תלמוד לשון עברי ובחבורי ר' משה דעסיר וחרה אף קצת והחרימו אותם ולקחו את החיבורי' ושרפואות' באשו ומשמו פניה' בי לומר הדין עם מי והנה אם אמנם השרפה הי' אפשר למותר ע"פ הדין אך אין להאשימם בזה כי מי לנו גדול ממשה רבינו אשר איננו כדאים להזכיר שמו על שפתינו ואחוז' עליו בפ' מטות כיון שבא לכלל כעס בא לכלל טעות ומכ"ש באנשים הדייטש בדורנו ומחמת כי הציקתם רוחם עשו כן ועל גוף הכעס ודאי יפה עשו. והנה מה ששאלו לבאר להם מה שמצה נמצא בר' משה דעסיר ראשון לציון הוא מאמרם ז"ל בכמה דוכתא פוק חזי מה עמא דבר וקול המון כקול שדי ואחוז' בפ"ו דפסחים אם אינן נביאים הם בני נביאים ואמרו בפ' החובל על כמה דברים דהיינו דאמרי אינשי שיש לו רמז בתורה וכיון דרוב העולם אומרים עליו כן ודאי

(א) ובהיותי בזה רלתיי כפתי' להרחיבם פ"ק דמגלה שם דכר תמוה שכתב שם וז"ל וספרים תפילין ומזוזות שנתלו כתיבתם כולן שוין כמו שכתבנו במנחות והלכנו כרשב"ג עיי"ש והוא תמוה דהרי הלכנו לין כתיבתן שיהי' דהרי בת"ק מתיר לכתוב ספרים בכל לשון ורשב"ג מתיר יונית ותפילין ומזוזות בעינין דוקא ליה"ק יז"ל ומתספיקא הייתי חומר שתיבת ספרים פ"ס ורק תפילין ומזוזות כתב שנתלו כתיבתן שיהי' ולכאורה הי' יושב נפרש כונתו הולך כתיבת רשב"ג דאף ספרים אסורין בכל לשון והיו קשה לו מיל' בן דכשלתם תפילין ומזוזות כתיב בזה והיו כמפורש נשים שם אכל ספרים מיל' זה מפרש דהוקס כתיב לתפילין כתיב כפ"ג דשנת מקרא לתמן תהי' תורת ד' כפיך ואף דיש כמה דייטש שמתקולן מו"מ מכל התורה היינו דלא הוקס רק

נחלשו היא חולאת קטן ודי היא ברפואת קלות
אף בפרפראות לחכמה אבל עכשיו בדורותינו הנשמר
קטנות וחולאת נפשיתנו היא חולאת גדול ואין די
לנו ברפואות קטנות רק ברפואות יקרים בשם
ומוסקים וקבלה שמענו ותחי נפשכם השי"ת שלח
לנו רפואת נפשיתנו בקרב כנפש המעטיר כר:
סי' רנ"ד, שא' מהמשכיל מר"ה יעקב בכרך
מק' ק"ב מה שעלה ברעיונו

להעתיק ששה סדרי משנה בלשון אשכנז כדי
שיוכלו הכל ללמוד. הנה אין דעתי נוחה בזה
ומצאתי רמו לזה בלשון המשנה סי' דאבות שנו
חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם ובמשנתם
והכונה דאף שהי' ביד החכמים לישנות בלשון אחר
מ"מ שנו חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם
ובמשנתם כי לישנם הוא הטוב והראוי. והנה טעמא
דידי הוא כך ע"פ השכל דהנה התנאים לפי גילם
ורחב לבבם שנו משנתם בלשון קצר והוא מעט החכמות
ורב האיות סובל הרבה פירושים כנראה מלשון
רש"י ופי' משניות לרבי ושאר קדמונים אשר
פירשו כל חד מש' דעתו ואיזה פירוש אמת זה
אינו גלוי רק לאבינו שבשמים ואנו חיישינן לכל
הפירושים לחומרא או לפי הכרעת רוב הפוסקים
ועכ"פ כמעט רוב משניות אין לנו פירוש שנדע
האמת כונתו ולפעמים סובלת משנה אחת כמה
כונות יחד ולזה אם האדם לומד משניות ככתבם
וכלשונם עם איזה פירוש אם כי לא ידע אם הפירוש
הזה אמת לאמתו או לא עכ"פ קיים מצות תלמוד
תורה בגוף אמירתו לשון המשנה לו היא דהוי
כקורא בתורה שפוכח בכמה דוכתי דמקיים בתלמוד
תורה אף בלי פירוש וכאומר תהלים אבל אם יעתיק
המשנה בלשון אשכנזי לו היא שיעתיק כפי פירוש זה
היותר מקובל לנו אכתי לא ידענו אם פירוש זה
אמת ואם אינו אמת כיון דקורא רק ההעתיקה לא
קיים תלמוד תורה אם פירוש זה אינו אמת ואף
אם אמת אולי הוא במשנה ב' כונות ועוד פירוש אחר
וחיסר זה הפירוש ואינו עשה כפי כונת התנא
המחבר סדר המשנה אבל אם אומר בלשון המשנה
משם או כמו שכיוון התנא בכונתו כן הוא מכיון
לכך יחדול ר"מ מדרך זה ואף אם הוא מכיון למצות
אז"ל

יעקב ששבחו המה ראו ראה אחת ואני רואה
ב' ראיות בהצ"ח על ברכות בדף ע"ג עיי"ש
מש"ע"ו ודבריו נכונים מאוד דודאי הכל תלוי לפי
ערך הזמן והרי אמרו חז"ל בש"ס דא"ב לא
תשתעי משפיה דאיבוי דאכל פתא דארמאי ופרשי
שלא תאמרו הלכה משמו והרי במשנה דאבות אומר
בשם אלישע בן אבויה אומר והוא אחר ולמה אומר
הלכה בשמו בע"כ דתלוי בערך הזמן ולפי הזמן
היו ראוי לגזור ולהתרחק אפילו מחוטא עון קל
לאכול פת גכרי היכי דהוי למגדר מלתא לצורך
שעה ולכן בודאי ללמוד הדקדוק או הגיון כימים
הראשונים שלא אחזו בו המתפלס' והפוקרי ודאי
היו ראוי ללמוד אך כעת שהם אחזו בו ראוי
להתרחק מהם כמטחוי קשת כמ"ש חז"ל סחור סחור
לכרמא לא תקרב ולא עדיף ממצבה שנאמר אשר
שנא ד' אלקיך ואחז"ל שתחלה היתה אהובה רק
כיון שאחזו בו עכ"פ נעשית שנואה (והנה הוגד
לי שגם הרב הצדיק מר"ה הירש מלך ז"ל כתב
ראי' זו) כי ראינו בעינינו שלמוד הדקדוק וק מביא
לידי, התעסקות רק במקרא והמקרא מביא לידי
תרגום אשכנזי והתרגום אשכנזי מביא לידי אפוקרטת
ובעל תלמוד לשון עברי מכירו הייתי בקטנותי ממש
כשהי' במדינתנו חיבוריו בו וראינו כי הוא רשע
גדול ועשה צחוק על מיני פיוט וסליחות ועשה
סליחות לפורים ושחק בזה על חז"ל ועשה דבריהם
כצחוק לזה ודאי הזמן גורם להתרחק מחיבוריהם
הרחק מאוד ועלינו להתחזק רק בש"ס ופוסקים
אשר הארה שבהם נקוה שתחזור אותנו למוטב ויפתח
לבנו בתורתו ואהבתו ונזכה לשלוח לנו המורה
לצדקה ותאיר עינינו. והנה התבוננו וראו זה גלוי
לכל כי כעין רפואת הגוף היא רפואת הנפש כי
בודאי כשנעשו ריעים זל"ז היא רפואתם שוה זה
כזה וזה לעומת זה עשה אלקים וצאו וראו ברפואת
הגוף דרשו ברפואתם כמה נשתנו הטבעים מה
שהיה בימים הקדמונים לרפואה עתה לא יעזילו
ולא יצליחו ובדור הזה צריך רפואה אחרת ולא די
שרפואות הראשונים לא יעזילו רק לפעמים גם יזיקו
כן היא בחולי הנפש כן העם הזה אנחנו בני ישראל
בימים הראשונים היו נשמות גדולות וקדושות ואם

רק למה דלמוד מלשון כסוף והיינו הן מה שמותר כסוף כמ"ס נכנת שם הן מה דתלוי כהלשון שהי' הלשון
כסוף שיה' כה"ת לתומ' וז"ל התירו רק יוגית מטעם המפורש בש"ס סי'ק דמנלה ולכן אחר החכמים דטעמא
דדכ"כני הו' מכה דספרים תומ' כתיבתם שיה' מכה הדיקס כן הי' אפשר לומר אך ממה שמל"ן כמ"ס מנחות
זה ה"לנו שס'. כע"כ דמ"ס ספרים שם מ"ס הו' :

אולי היא מצוה הבאה בעברה ולדעתי הוא קרוב להפסד ורוחק משכר ומי שנתאוה ללמוד לא אלמן ישראל להיות מוצא איזה פלמד או חדר שילמוד עמו ואם אינו מוצא הרי אם מתאוה ללמד אחו"ל חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו כאלו עשה לזה ישמע לעצתי כמאמר הכתוב ושמע לעצה חכם ישמע חכם ויוסיף לקח והאל הטוב יעזור לבבו לדרך אחר הטוב בעיני אלקים ואדם ולא יהי בו שום עקלתון וראי עוד בפירוש הרמב"ם על משניות ושאר מפרשי משניות כולם עשו רק דרך פירוש על לשון המשנה דבר דבור על אופניו ולמה לא שינה הרמב"ם לשון המשנה ולכתוב לשון המשנה כפי פירושו ובלשוננו הזהב אין זה כי נתיירא פלשנות לשון המשנה ואם הוא נתיירא מלשנות לשון הפשטה אף בלה"ק מכ"ש אנו יתמי דיתמי איך געזו להעתיק לשנות לשונם מלשון הקודש לחול ונעשה הקודש לחול לכך יחדל מדרך זה כו' : ס"י ר"נ"ט. 'שא' אם ראוי ללמוד בזמן הזה תנ"ך עם פירושי הקדמונים ודאי ראוי לעשות כן ומשאחז"ל נעזו בניכם מן ההגיון ואין זה ראוי למה אמר בניכם הול"ל עצמכם ולמה תלה בבניכם את הכוונה ודאי הגדול בר דעת מותר וראוי לו ללמוד כי הוא בר דעת ויכול לשמור עצמו שלא ילכוד ברשת האפיקורסים אך בניכם בעודם בקטנותם יש לחוש דאין להם דעת להיות נשמרין מכת הפוקרים אבל בר דעת מותר וראוי לו והשנית דכוונת השי"ס הוא שלא יעשה מזה עיקר הלימוד אבל אם לומדין גם שי"ס ופוסקים ללמוד שעה או ב' תנ"ך עם פירושי הקדמונים ודאי מותר וכן הוא בש"ע ט"ר מ"ז סעיף ד' וכן עיקר :

ס"י ר"ס. בדבר השאל' דיקן פודקאמן לפע"ד לא מבעיא דהמפולג מריה יהושע אין לו שום חזקה בזה דודאי אם ה"י מקבלים אותו ממקום אחר לבוא להורות זה נחשב חזקה או אם היה מאנשי העיר והיה מצוה לאנשי העיר והיו שומעים לו זה נחשב חזקה אבל אם הוא מאנשי העיר ואינו מצוה להם רק שמורה הוראה על איזה שאלה זה לא נחשב חזקה דכן דרך כל העולם כשיש בעיר איזה יודע ספר שואל"ן לו שאלות ואם יש כמה מופלגים שואלים לכלום זה שואל לזה זה שואל לזה ואין זה חזקה כלל גם בנדון בן הרב הגה מלבד שהמנהג אינו כן כידוע רק גם מדינת הגה

בעיר גדולה דיש מורה הוראה אחר ועיקר קבלת הרב לעסוק בצרכי עיר זה נחשב שררות וראוי לומר דבנו קודם אף שאיננו חכם כמו אביו אבל בעיר קטנה שהרב הוא המורה הוראה שם עיקר התמנות הרב הוא בשביל הוראה ובהוראה ודאי חכם יותר יודע להורות כד"ן ולא כל השאלות שד"ן ודאי אם אין בנו חכם כמות אביו אין לו דין קדימה ואף אם הוא כמו אביו אם רוצים לקבל איזה רב שהוא יותר חכם מאביו אין לבן הרב דין קדימה ויכולין לקבלו ואין ביד בן הרב למחות בפרט אם בן הרב עדיין אינו יכול להורות דאין בידו למחות ולא כל אדם שכלו שוה להורות לכך אין בידו למחות ויעשו בני העיר מה שירצו רק כוונתם יהיה לשמים שהיה רב היודע להורות כהלכה :

ס"י ר"ס"א. 'שא' באחד שמתו אחיו מחמת מילה ואח"כ נולד לו בן ומלו בן י"ד שנה והי ואח"כ מתה אשתו ונשא אחרת ונולד לו בן ומלו בן ג' שנים ואח"כ נולד לו עוד בן האיך יעשה. תשובתי בקצרה הנה בירד סי' רס"ג בש"ע יש בו ב' דעות אם גם באיש תלוי או רק באשה ונהי דהרמ"א הכריע להקל בספק נפשות מ"ש נראה ככה"ג שכבר מל בן אחד בן י"ד שנים וחי וכן באשה השניה מל בן ג' שנה וחי והוי אפסוקי' אחר בזה נראה דכ"ע מודים ככה"ג ובאשה אחרת שמותר למלו מיד ולמעט בפלוגתא עדיף ולמעט"ד נכון לדינא :

ס"י ר"ס"ב. בדברך אשר רצו המתפקדים לחוש שלא למצוץ הדם רק להניח רטי וכו'. כדי לדעת מה שתשיב לאפקורס ציינתי זה דעפרא לפומייהו לבטל זה ומבואר בדברי התיקוני זוהר תיקון ל"ז דמילה ופריעה ומציצה הם ג' ובצירוף י"ג בריות שנאמרה על המילה הוי ט"ז והוא חרבו של הקב"ה שיש לו ט"ז פיות עיי"ש וכוונתו עפ"מ"ש הספרים דיוה"ך נקרא שם חרבו של הקב"ה דהיינו י"ז ה"ך דחרב המכה הוי י"ז פיות לו ולכך חלילה לשנות מנהג של ישראל : ס"י ר"ס"ג. עיין בש"ך סי' רס"ב סק"א הנה מה שתביא רא"י שקודם ח' פסולה יפה הביא אך מ"ש מזה רא"י דגם בלילה פסולה לכאורה תכזה דאף אם בלילה כשרה מ"מ דוחה שבת דהרי אינה כשרה רק בליל ח' וסוף סוף שבת הוא ומה לי אם ימולו בלילה

עדיין לא החזיק על עצמו לקיים התורה והמצות
לכך בעינין שהטבילה יהי' ביום ובפני ג' ובמילה
אף שאז מקיים מצות מילה ממ' בעינין בפני
ג' היינו דאף אי נימא שנחשב גר עיי' מילה
זו עדיין לא נחשב כישראל מעלא כיון שלא
טבל דכיו שלא טבל לא הוי כישראל מעלא
ואיכ' עדיין מצות מילה שלו לא נחשב אצלו
קיום מצוה ממש שעדיין לא יחשב לו למצוה
ממש כל זמן שלא טבל לכך לא הוי כהחזיק
חיקף במצות ולכך בעינין בפני ג' אבל בטבילה
שהוא לאחר המילה אם הוא טובל לקרוי או
לנדתה איכ' אם נימא שטבילה זו משהו להיות
נחשב גר עיי' ממילא הוא מקיים עוד מצוה
בטבילה זו שטובל לנדתה או לקרוי וכיון שמחזיק
חיקף במצוה בשעה הווי לכך די בטבילה כוונתו
שזה דומה לקנין חזקה הנעשה בעבד ודכותי'
כן הי' כיון שחיקף מתחיל לקיים אחת מהמצות
שקיבל עליו כבר הוי כדמות חזקה וקנין ולכך
די אף בטבילה בליה' ושלא בפני ג' כן גי' נייג
נכון ודוק. שוב עיינתי בהרמב"ם עצמו פייג
מהל' איב שהוא מפרש פ"י אחר כהא דאמרינן
מי לא טבלה לנדתה ולקרוי עיי' ובהה"מ
ממילא לא קשה עליו קושיא הנ"ל. מיהו דבריני
נכונים מצד עצמן ובישוב ק"י התוס' הנ"ל
מיהו ממה דקאמר שם הש"ס ביבמות דמיו
ע"ב מה דתימא לר' יוסי מילה עיקר והתם
משום דלא הוי מילה בפנינו יש לדחות דברי
דאי לר' יוסי מילה עיקר ודי במילה לבד איכ'
מה בכך שהי' שלא בפנינו הרי היכא דמקיים
בזה מצוה מן המצות שקיבל עליו מהני אף
שלא בפנינו ואפשר דרק להס"ד דש"ס קאמר
הכי דהי' אפשר לטעות כן אבל לפי האמת
קמ"ל אדרבא מה"ט גופא למ"ד דלר' יוסי בעינין
טבילה ג"כ דאי ס"ל דמילה לבד מהני הי' מועיל

אף שלא בפנינו כנ"ל ודוק היטב :

ס"י ר"ס"ד. כתב החתבר בס"י ר"ס"ו סעיף
ג' כל עניני הגר וכי
צריך שיהי' בשלשה הכשרים לזון וביום וכו'
ובדיעבד אם לא מל ולא טבל אלפ' בפני ב'
וכר' ולהרי"ף והרמב"ם אפי' בדיעבד שטבל או
מל בפני ב' או בליה' מעכב. הנה על שיטתם
קשה ק' התוס' ביבמות ובקדושין דף ס"ב
דאמרינן מי לא טבל לקרוי מי לא טבלה לנדתה
עיי' אף נראה ליישב זה די"ל דזה דומה
למה דאמרינן בסוכה דאף דבסוכה בעינין שלש
מחיצות ממ' בשבת שבתוך החג מגו דהוי דופן
שבת הוי דופן לסוכה עיי' אלפ' נראה
דהי' הכא דדוקא אם הגר טובל רק לטבילת
גר בלבד ולול' טבילת גר לא יועיל לו טבילה
זו כלל ולא יעלה לו לשום דבר שאינו מתכוין
בה רק לטבילת גר בזה בעינין שיהי' כדיון
טבילת גר ביום ובפני שלשה אבל אם טובלת
לנדתה או טובל לקרוי כיון דטבילה זו נחשבת
טבילה לגבי נדה וקרי אמרינן מגו דמהני טבילה
זו לנדתה וקרוי גמי להיות נחשב גר אף
שהוא בליה' ושלא בפני ג' ואף דאם נימא שלא
יעלה טבילה זו להיות גר ממילא גם לנדתה
לא יועיל או לקרוי שבנכרי ונכריות כיון דאינן
שייכי במצות הללו לא יועיל טבילה זו להסתירם
מ"מ לא אולינן בתר איפסא דקאמרינן כיון
דאם נימא שטבילה זו עולה להיות גר או יעלה
טבילה זו גם לטומאה לכך אמרינן דבאמת עולה
טבילה זו להיות נחשב לטומאה ולהיות גר וחלין
שניהם כחדא סהרת טומאה ועשיית גר באין
חדא וכאן יש להמתיק הדבר יותר מהתם בסוכה
דהכא י"ל טעמא רבא דע"כ לא בעינן בטבילת
גר בפני שלשה וביום רק אם אינו מקיים
בשעה זו חיקף מצות התורה שקיבל עליו איכ'

ס"י ר"ס"ד. שאל' כמה שהתחיל לכתוב ס"ת

ע"ד מה שכתב הסופר
המומחה מסלאנים ועם יגיעתו כתב שירת האזינו
ג"כ על סדר הנ"ל כל שיטה ושיטה כצורתה אם
קצרה קצרה ואם ארוכה ארוכה ולא כדרך כל
הסופרים שכותבין כל השיטות שוין ומאריכין
ומקצרים האותיות כדי להשוות השיטות משני
הצדדים וכעת מצא רוי"מ בהר"ן סוף פ"ק דנגלה
מובח